

## **Inleiding hoofdstuk Leren voor een beroep: vraagstukken van richten, inrichten en verrichten van publiek beroepsonderwijs in Nederland en Vlaanderen**

De Bruijn, Westerhuis & Vanlommel (2024). Leren voor een beroep: vraagstukken van richten, inrichten en verrichten van publiek beroepsonderwijs in Nederland en Vlaanderen. In J. Damanet, M. van Houtte & M. Vermeulen (Reds.), *Sociologen over Onderwijs* (pp. 197-223). Maklu Garant.

Honderd jaar geleden was beroepsonderwijs in Nederland en Vlaanderen nog geen integraal onderdeel van het publieke onderwijssysteem. In Nederland zijn veel beroepsopleidingen ontstaan in het arbeidssysteem en pas later verzelfstandigd en in het publieke systeem ondergebracht. Met de inbedding en groei van het beroepsonderwijs in het publieke systeem ontstonden fricties tussen ‘onderwijs’ en ‘arbeid’. Immers, beroepsopleidingen dienen nog steeds op te leiden voor de beroepspraktijk maar de verschillen in aard en dynamiek van de beide systemen zorgen ervoor dat beroepsopleidingen binnen het publieke onderwijssysteem een andere invulling krijgen dan toen zij uitsluitend onderdeel waren van het arbeidssysteem. Zo heeft een beroepsopleiding in een publiek systeem bredere doelen dan voorbereiding op een specifieke functie, het wil ook mensen vormen tot goed burgerschap en hen algemene vorming meegeven.

In Vlaanderen daarentegen zijn de eerste scholen voor beroepsonderwijs opgericht door gemeentebesturen. Eerst in Wallonië, iets na 1830, en twee decennia later in Vlaanderen. Gemeenten richtten deze scholen op ter ondersteuning van de mechanisering en verdere ontwikkeling van de lokale industrie, in Vlaanderen veelal de textielindustrie. De verdere uitbouw en financiering was sterk afhankelijk van de financiële steun van de provinciebesturen, wat leidde tot grote provinciale verschillen in aantallen nijverheidsscholen. De regionale verscheidenheid en snelle en ongerichte uitbouw kwamen de kwaliteit van dit onderwijs niet ten goede. Reden voor de centrale overheid om de scholen onder de bevoegdheid van de centrale overheid te stellen. De schoolstrijd aan het eind van de 19<sup>e</sup> eeuw en de ideologische verzuiling van de samenleving en het onderwijs werkte door in het nijverheidsonderwijs, met name in discussies over de vrijheid tot het stichten en het financieren van dit onderwijs. De voor Nederland kenmerkende frictie tussen ‘onderwijs’ en ‘arbeid’ heeft zich in Vlaanderen minder voorgedaan, voor Vlaanderen is sprake van frictie binnen het onderwijssysteem zelf, toegespitst op de zeggenschap over het onderwijs in bestuurlijk (overheid, provincies, gemeenten) en ideologisch perspectief.

In dit hoofdstuk bespreken we de aard van beroepsonderwijs in het algemeen en een aantal kernvraagstukken in het bijzonder als invalshoek voor een onderwijssociologische analyse van ‘het leren voor een beroep’. Daarbij benutten we theoretische inzichten over de verhouding tussen onderwijs en arbeid en kennis uit onderzoek. Het hoofdstuk sluiten we af met een blik naar de toekomst.